

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Військово-юридичний інститут

Кафедра загальновійськових дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів
(у тому числі екологія)»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 26 «Цивільна безпека»

Спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»

Спеціалізація – «Правоохоронна діяльність»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2024

Харків – 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів (у тому числі екологія)» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Правоохоронна діяльність». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2024. 23 с.

Розробники:

Артюшенко Олександр Вікторович, заступник начальника кафедри загальновійськових дисциплін;

Чепурний В'ячеслав Петрович, старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін

Затверджено на засіданні кафедри загальновійськових дисциплін
(протокол № 12 від 24 червня 2022 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри загальновійськових дисциплін
(протокол № 11 від 13 червня 2023 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри загальновійськових дисциплін
(протокол № 11 від 11 червня 2024 р.)

Начальник кафедри – Корольов Станіслав Сергійович, кандидат історичних наук, доцент

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Очікувані результати навчання	6
3. Зміст програми навчальної дисципліни	8
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни	12
5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	14
6. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання	15
7. Критерії оцінювання результатів навчання	16
8. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти	19
9. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	19

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів (у тому числі екологія)» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Правоохоронна діяльність».

Найменування показників	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Дидактична структура навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 2,0	Рівень освіти – перший (бакалаврський)	Обов'язкова
Кількість модулів – 3		Період підготовки: 2024-2027
Загальна кількість годин – 60	Галузь знань – 26 «Цивільна безпека»	Семестр
		3
Тижневих годин: аудиторних – 2-4, самостійної роботи курсанта – 1	Спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»	Лекції
		4 год.
		Практичні / групові заняття
		38 год.
		Самостійна робота
		18 год.
	Спеціалізація – «Правоохоронна діяльність»	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)

Мета навчальної дисципліни полягає у підготовці військовослужбовця, який здатний здійснювати заходи радіаційного, хімічного, біологічного (РХБ) захисту, спрямовані на захист підрозділів від застосування зброї масового ураження і наслідків руйнування об'єктів підвищеної небезпеки у різних умовах обстановки; формуванні у них психологічної стійкості при діях у складних умовах сучасного бою.

Завдання – опанування навчальної дисципліни курсантами спрямоване на вивчення:

основних відомостей про зброю масового ураження;

методів та способів визначення РХБ зараження;
гранично допустимих рівнів іонізуючих випромінювань, норм радіаційної безпеки;

класифікації, хвороботворних властивостей біологічних агентів, способів їх бойового застосування;

порядку застосування засобів захисту за призначенням, особливостей підготовки та користування засобами індивідуального та колективного захисту під час виконання завдань в залежності від бойової обстановки;

табельних засобів військ РХБ захисту;

теоретичних основ екологічної безпеки військ;

порядку здійснення заходів щодо захисту навколишнього природного середовища у Збройних Силах України та основ природоохоронного законодавства;

формування вміння:

організовувати заходи захисту від зброї масового ураження;

використовувати прилади з визначення РХБ зараження, індивідуальні засоби захисту від зброї масового ураження та табельні засоби військ РХБ захисту;

діяти в умовах біологічного зараження;

визначати гранично допустимі рівні іонізуючих випромінювань згідно норм радіаційної безпеки;

використовувати норми міжнародного гуманітарного права, стандартів НАТО та положень чинного законодавства України щодо миротворчої діяльності Збройних Сил України та виконання завдань в мирний час та під час дії правового режиму воєнного стану.

Пререквізити: «Бойова система виживання воїнів (у тому числі тактична медицина)», «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка», «Стрілецька зброя та вогнева підготовка».

Кореквізити: «Військова топографія», «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка», «Стрілецька зброя та вогнева підготовка».

Постреквізити: «Загальна тактика», «Інженерна підготовка», «Організація військового зв'язку», «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка», «Стрілецька зброя та вогнева підготовка».

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН НД-1. Демонструвати знання з основних понять щодо зброї масового ураження.

РН НД-2. Визначати особливості публічного і приватного права стосовно використання забороненої зброї з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання.

РН НД-3. Виявляти проблеми у правовому регулюванні стосовно закономірностей можливості застосування зброї масового ураження з точки зору військового та міжнародного гуманітарного права.

РН НД-4. Демонструвати знання та розуміння з оцінювання радіаційної, хімічної, біологічної обстановки, що склалася внаслідок застосування зброї масового ураження та руйнування радіаційних, хімічних небезпечних об'єктів.

РН НД-5. Демонструвати вміння щодо консультацій командуванню з питань втілення досвіду виконання завдань та заходів РХБ захисту в мирний час та під час дії правового режиму воєнного стану.

РН НД-6. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ та процесів стосовно виконання завдань та заходів РХБ захисту в умовах повсякденної життєдіяльності, в ході проведення миротворчих операцій та під час дії правового режиму воєнного стану.

РН НД-7. Визначати дози випромінювання особового складу з використанням індивідуальних дозиметрів та оцінювати ступінь боєздатності за радіаційним показником.

РН НД-8. Демонструвати практичні навички із застосування засобів

індивідуального захисту.

РН НД-9. Демонструвати уміння із застосування технічних засобів постановки аерозольних завіс.

РН НД-10. Здійснювати консультації командуванню щодо екологічної безпеки військ.

РН НД-11. Здійснювати консультації командуванню щодо заходів захисту навколишнього природного середовища у ЗС України та основ природоохоронного законодавства.

РН НД-12. Демонструвати професійні знання, навички та вміння, включаючи процедури і стандарти НАТО, з питань РХБ захисту та екологічної безпеки.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних, спеціальних і військово-професійних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності та освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 1.1. Здатність удосконалювати свій професійний рівень та набувати нові знання.

Спеціальних компетентностей:

СК 4. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності.

СК 17. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання

зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система.

Військово-професійних компетентностей:

ВПК 6. Здатність організувати РХБ захист в підрозділі; застосовувати засоби індивідуального захисту та долати райони зараження в різних умовах обстановки в ході виконання завдань за призначенням.

Програмних результатів навчання:

РН 3. Збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її.

РН 10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

РН 22. Вміти оцінювати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток обстановки, дій правопорушників та противника, вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень.

РН 1.5. Виявляти навички фізичної підготовленості; експлуатації й обслуговування техніки; тактичного планування, моделювання та прийняття оптимальних рішень в умовах невизначеності.

РНвпк 6. Організувати РХБ захист в підрозділі (застосовувати засоби індивідуального захисту та долати райони зараження) в різних умовах обстановки в ході виконання завдань за призначенням.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Зброя масового ураження

Ядерна, хімічна, біологічна, запалювальна зброя. Зброя на нових фізичних принципах. Загальна характеристика зброї масового ураження та об'єктів підвищеної небезпеки. Предмет дисципліни, її наукова основа. Роль і місце дисципліни у підготовці курсантів, порядок проходження дисципліни та звітність. Загальна характеристика зброї масового ураження та вогнеметної

зброї. Загальна характеристика об'єктів підвищеної небезпеки. Фізико-технічні основи ядерної зброї. Класифікація ядерних зарядів. Види ядерних вибухів та їх характеристика.

Хімічна зброя. Загальна характеристика хімічної зброї та сучасні погляди на її застосування. Засоби та ознаки застосування хімічної зброї. Отруйні речовини, токсини, фітотоксиканти. Захист підрозділів від наслідків застосування хімічної зброї. Способи потрапляння отруйних речовин в організм. Заходи першої само та взаємодопомоги.

Біологічна зброя. Загальна характеристика біологічної зброї та сучасні погляди на її застосування. Дія біологічних засобів на організм. Захист підрозділів від наслідків застосування біологічної зброї. Характеристика екологічних ситуацій. Предмет, об'єкт та структура військової екології.

Запалювальна зброя. Загальна характеристика запалювальної зброї та сучасні погляди на її застосування. Уражаючі фактори запалювальної зброї. Класифікація запалювальних речовин та сумішей. Захист особового складу, озброєння, військової техніки та фортифікаційних споруд від наслідків застосування запалювальної зброї. Способи захисту від запалювальних речовин. Дії особового складу при застосуванні противником запалювальних речовин.

Нові види зброї масового ураження. Променева зброя. Прискорювальна зброя. Радіочастотна зброя. Інфразвукова зброя. Радіологічна зброя. Геофізична зброя. Способи захисту від нових видів зброї масового ураження. Дії особового складу при застосуванні нових видів зброї масового ураження.

Модуль 2. Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів

Основи радіаційного, хімічного, біологічного захисту підрозділів. Мета, завдання та заходи радіаційного, хімічного, біологічного захисту підрозділів. Зміст завдань та заходів радіаційного, хімічного, біологічного захисту підрозділів, сили та засоби для їх виконання. Робота командирів і штабів з організації радіаційного, хімічного, біологічного захисту. Порядок організації

радіаційного, хімічного, біологічного захисту підрозділів. Порядок здійснення радіаційного, хімічного, біологічного захисту підрозділів.

Радіаційна, хімічна, біологічна обстановка, її вплив на бойові дії військ. Особливості радіаційної та хімічної обстановки внаслідок руйнувань (аварій) радіаційно та хімічно небезпечних об'єктів. Організація та ведення радіаційної, хімічної, біологічної розвідки в підрозділі. Призначення, загальна будова, тактико-технічні характеристики приладів радіаційної, хімічної розвідки та контролю. Порядок виявлення та оцінки радіаційної, хімічної, біологічної обстановки. Послідовність дій при підготовці до роботи та перевірці працездатності приладів радіаційної розвідки.

Використання переносних технічних засобів розвідки. Робота з приладами хімічної розвідки та контролю. Робота з приладами радіаційної розвідки та контролю. Послідовність дій при підготовці до роботи та перевірці працездатності приладів радіаційної розвідки. Послідовність дій при підготовці до роботи та перевірці працездатності приладів хімічної розвідки.

Використання технічних засобів радіаційної, хімічної розвідки, вмонтованих в техніку. Підготовка до роботи та перевірка працездатності приладів радіаційної розвідки та контролю. Підготовка до роботи та перевірка працездатності приладів хімічної розвідки.

Підтримання живучості військ в умовах радіаційного, хімічного, біологічного зараження. Застосування засобів індивідуального захисту. Призначення, класифікація засобів індивідуального захисту та їх будова. Правила користування засобами індивідуального захисту органів дихання та шкіри. Порядок здійснення перевірки якості підгонки засобів індивідуального захисту органів дихання. Характеристика засобів індивідуального захисту органів дихання та шкіри. Підгонка та використання засобів індивідуального захисту “по-похідному”, “напоготові”, “по-бойовому”.

Практичне використання засобів індивідуального захисту. Порядок виконання і оцінки нормативу № 1. Порядок виконання і оцінки нормативу

№ 4а; 4б. Порядок виконання і оцінки нормативу № 6; 7; 8. Тренування з виконання нормативів із РХБ захисту.

Засоби колективного захисту. Призначення і загальне улаштування засобів колективного захисту. Порядок використання фільтровентиляційних установок та агрегатів. Використання засобів колективного захисту бойових машин. Засоби очищення повітря для об'єктів бронетанкового озброєння і техніки. Засоби очищення повітря для військової автомобільної техніки.

Оповіщення військ про РХБ обстановку. Сигнали оповіщення про радіаційне, хімічне, біологічне зараження. Порядок дій особового складу за сигналами оповіщення. Порядок дій особового складу при використанні засобів колективного захисту бойових машин. Дії особового складу за сигналами оповіщення.

Ліквідація наслідків радіаційного, хімічного, біологічного зараження. *Основи спеціальної обробки.* Поняття про спеціальну обробку. Часткова і повна спеціальна обробка. Організація та здійснення спеціальної обробки в підрозділі. Дегазуючі, дезактивуючі і дезінфікуючі розчини та рецептури, у тому числі засоби побутової хімії. Загальні відомості про спеціальну обробку. Рецептури та розчини для дегазації, дезактивації, дезінфекції.

Засоби спеціальної обробки в підрозділах. Індивідуальні засоби спеціальної обробки. Комплект дегазації зброї та обмундирування. Призначення і устрій табельних комплектів спеціальної обробки та підготовка їх до роботи при різних методах обробки. Послідовність дій при роботі з індивідуальним дегазаційним комплектом.

Теоретичні основи застосування аерозолів. Класифікація аерозольних завіс. Аерозолеутворюючі сполуки, їх класифікація та склад. Технічні засоби аерозольного маскування загального призначення та їх характеристики. Порядок вибору способу постановки аерозольних завіс. Досвід застосування димових засобів під час ведення бойових дій. Призначення, загальне улаштування і застосування табельних димових та імітаційних засобів.

Застосування технічних засобів постановки аерозольних завіс. Порядок застосування ручних димових гранат. Порядок застосування димових шашок.

Модуль 3. Екологічна безпека військ

Основи екологічної безпеки військ. Основи загальної екології. Структура екологічних систем. Класифікація екологічних факторів, їх вплив на навколишнє природне середовище (НПС). Базові поняття в галузі охорони НПС. Система екологічної безпеки військ. Основи екологічної безпеки. Рівні екологічної безпеки НПС. Характеристики завдань екологічної безпеки військ. Екологічна безпека військ. Принципи забезпечення екологічної безпеки у ЗС України.

Захист навколишнього природного середовища у Збройних Силах України. Вплив ЗС України на НПС. Характеристика воєнно-техногенних факторів впливу на НПС. Охорона атмосферного повітря у військах. Охорона і раціональне використання земель та водних ресурсів у військах. Охорона тваринного і рослинного світу у військах. Захист та шляхи очищення навколишнього середовища.

Основи природоохоронного законодавства. Нормативно-правові акти діючого законодавства України, що стосуються охорони НПС в ЗС України. Основні аспекти міжнародного екологічного права у військовій діяльності. Відповідальність посадових осіб за порушення вимог природоохоронного законодавства. Основні закони та керівні документи щодо охорони НПС. Види відповідальності за екологічні правопорушення.

Процедури і стандарти НАТО з питань екологічної безпеки.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні, групові заняття	Самостійна робота
Модуль 1. Зброя масового ураження						
		<i>Тема 1. Ядерна, хімічна, біологічна, запалювальна зброя. Зброя на нових</i>				

		<i>фізичних принципах.</i>				
1.		Заняття 1. Загальна характеристика зброї масового ураження та об'єктів підвищеної небезпеки.	3	2	-	1
2.		Заняття 2. Хімічна зброя.	3	-	2	1
3.		Заняття 3. Біологічна зброя.	3	-	2	1
4.		Заняття 4. Запалювальна зброя.	3	-	2	1
5.		Заняття 5. Нові види зброї масового ураження.	3	-	2	1
		<i>Разом</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>8</i>	<i>5</i>
Модуль 2. Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів.						
		<i>Тема 2. Основи радіаційного, хімічного, біологічного захисту підрозділів.</i>				
6.		Заняття 1. Мета, завдання та заходи радіаційного, хімічного, біологічного захисту підрозділів.	3	2	-	1
7.		Заняття 2. Радіаційна, хімічна, біологічна обстановка, її вплив на бойові дії військ.	3	-	2	1
8.		Заняття 3. Використання переносних технічних засобів розвідки.	3	-	2	1
9.		Заняття 4. Використання технічних засобів радіаційної, хімічної розвідки, вмонтованих в техніку.	2	-	2	-
		<i>Тема 3. Підтримання живучості військ в умовах радіаційного, хімічного, біологічного зараження.</i>				
10.		Заняття 1. Застосування засобів індивідуального захисту.	3	-	2	1

11.		Заняття 2. Практичне використання засобів індивідуального захисту.	3	-	2	1
12.		Заняття 3. Засоби колективного захисту.	3	-	2	1
13.		Заняття 4. Оповіщення військ про РХБ обстановку.	3	-	2	1
		Тема 4. Ліквідація наслідків радіаційного, хімічного, біологічного зараження.				
14.		Заняття 1. Основи спеціальної обробки.	3	-	2	1
15.		Заняття 2. Засоби спеціальної обробки в підрозділах.	3	-	2	1
16.		Заняття 3. Теоретичні основи застосування аерозолів.	3	-	2	1
17.		Заняття 4. Застосування технічних засобів постановки аерозольних завіс.	2	-	2	-
		<i>Разом</i>	<i>34</i>	<i>2</i>	<i>22</i>	<i>10</i>
Модуль 3. Екологічна безпека військ.						
		Тема 5. Основи екологічної безпеки військ.				
18.		Заняття 1. Основи загальної екології.	3	-	2	1
19.		Заняття 2. Захист навколишнього природного середовища у ЗС України.	3	-	2	1
20.		Заняття 3. Основи природоохоронного законодавства.	3	-	2	1
		<i>Разом</i>	<i>9</i>	<i>-</i>	<i>6</i>	<i>3</i>
21.		Диференційований залік	2	-	2	-
		Усього годин / кредитів ECTS	60/2,0	4	38	18

5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота курсантів здійснюється у таких формах:

- опанування рекомендованої/нової навчальної та наукової літератури;
- опрацювання конспектів лекцій;
- підготовка індивідуальних робіт;
- виконання прикладних завдань;
- самотестування;

підготовка до практичних (групових) занять, виконання тестових завдань, диференційованого заліку та ін.

Види індивідуальних робіт, вимоги до виконання та критерії їх оцінювання закріплені у Положенні про види та критерії оцінювання індивідуальних робіт здобувачів вищої освіти кафедри загальновійськових дисциплін.

6. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів (у тому числі екологія)» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

контроль якості засвоєння курсантами програмного матеріалу навчальної дисципліни *на практичних/групових заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове чи експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, виконання нормативів тощо. У ході практичного (групового) заняття курсант може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0; 0,5; 1; 1,5);

контроль якості засвоєння курсантами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі виконання тестового завдання. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки курсанта до вивчення поточного матеріалу.

Впродовж семестру курсанти виконують самостійну роботу, в тому числі, у формі підготовки *індивідуальної роботи*. Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу – 10 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань курсантів з навчальної дисципліни є *диференційований залік*. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та індивідуальної роботи, за якої курсант допускається до складання диференційованого заліку, становить 25 балів.

Максимальна кількість балів, яку курсант може отримати за результатами підсумкового контролю, становить 60 балів.

7. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів навчальної дисципліни «Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів (у тому числі екологія)» при підсумковому контролі у формі диференційованого заліку:

Поточний контроль									Індивідуальна робота курсантів	Підсумковий контроль (диференційований залік)	Підсумкова оцінка знань
Модуль № 1			Модуль № 2			Модуль № 3					
Практичні заняття	Групові заняття	Тестове завдання	Практичні заняття	Групові заняття	Тестове завдання	Практичні заняття	Групові заняття	Тестове завдання	max 10	max 60	max 100
max 0	max 6	max 1	max 9	max 7,5	max 1	max 0	max 4,5	max 1			

Критерії оцінювання (диференційований залік):

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на груповому (практичному) занятті	Max 1,5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	1	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	0,5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Тестове завдання	Max 1	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	0,8-0,9	Результати опрацювання матеріалу високі, але є незначна кількість несуттєвих помилок.
	0,6-0,7	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	0,4-0,5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	0,2-0,3	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0-0,1	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка індивідуальної роботи курсантів: Наукова доповідь	Max 10	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно, повно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Ґрунтовно вивчена сучасна вітчизняна та зарубіжна наукова література, нормативні джерела, судова практика, практика органів охорони правопорядку, офіційна статистика. Проведено соціологічне дослідження – опитування, анкетування тощо. Наведені посилання на

		<p>використані джерела.</p> <p>Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота правильно структурована, має вступ (обґрунтування актуальності дослідження, постановка його мети та завдання), повно висвітлено стан наукової розробленості проблеми, наведено узагальнення наукової літератури, законодавства та інших джерел. Окрім викладення матеріалу робота містить власний авторський підхід до вирішення розглядуваної проблеми та висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.</p>
8		<p>Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав основні сучасні вітчизняні та зарубіжні наукові літературні джерела, законодавство, релевантну правозастосовну практику. В роботі наведені посилання на використані інформаційні джерела.</p> <p>Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота добре структурована, має обґрунтування актуальності дослідження; висвітлюється загальний стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить аргументовані авторські висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.</p>
6		<p>Послідовно та грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав незначну кількість сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових літературних джерел, законодавство, правозастосовну практику. В роботі наведені посилання на використані джерела.</p> <p>Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота структурована, має обґрунтування актуальності дослідження, висвітлюється стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить окремі авторські висновки.</p>
4		<p>Робота недостатньо структурована, не має послідовності та логічності викладення матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела. Наявна незначна кількість посилань на судову та / або правозастосовну практику. Представлена робота не повністю відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася. Обрана тема є актуальною, але відсутній авторський підхід при дослідженні більшості питань.</p>
2		<p>Робота недостатньо структурована, не має змістовної логічності у викладенні матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела, але не звернувся до правозастосовної практики. Представлена робота не в повній мірі відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, виконана неакуратно, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася;</p>

		відсутні авторські висновки.
	Min 0	Представлена робота не відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня; містить ознаки академічної недоброчесності.
Написання та опублікування наукової статті	10	Наукова стаття є логічно завершеною, ґрунтовною, в ній досліджено найбільш актуальні проблеми чи певне питання, яке є важливим для поглиблення знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни, що ним вивчається. Стаття має науковий стиль викладу. Змістовно їй притаманні точність, зрозумілість, зв'язаність (логічна несуперечливість), цілісність, грамотність, довершеність матеріалу та його високий науковий рівень. Структурні елементи статті відповідають вимогам видання, до якого вона подається. Максимальний бал виставляється за умови опублікування підготовленої статті видавництвом.
Написання та опублікування тез доповіді на конференції	5	Тези виступу на науково-практичній чи науковій конференції відповідають вимогам, які висуваються до такого виду роботи. Вони лаконічно формулюють ключові моменти, що презентують доповідь, з якою здобувач вищої освіти виступив або бажає виступити на конференції. Тези оформлені відповідно до вимог, що висуваються організаторами конференції чи видавництвом. Максимальний бал виставляється за умови їх опублікування.
Диференційований залік Зараховано	Max 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на заліку

		за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на заліку за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.
Не зараховано	Min 0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

8. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти

Шкала підсумкового педагогічного контролю (диференційований залік)

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

9. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення

навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Про використання земель оборони : Закон України від 07.11.2003 р. № 1345-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1345-15#Text>.

2. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку : Закон України від 08.02.1995 р. № 39/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>.
4. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
5. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Техногенні надзвичайні ситуації. Терміни та визначення основних понять: ДСТУ 4933:2008. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=28519.
6. Військовий стандарт 01.107.004-2022 (01) «Система управління екологічною безпекою військ (сил) під час військової діяльності» : введений в дію наказом начальника Управління стандартизації, кодифікації та каталогізації від 15.07.2022 р. № 30.
7. Доктрина з хімічного, біологічного, радіологічного та ядерного захисту військ (сил) : ВКП 5(3)-00(25)03.01 : затв. Начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 29.10.2020 р. URL: <https://bg14.ru/wp-content/uploads/2022/10/530025030156454521221241555.pdf>.
8. Інструкція «Попередження, оповіщення та прогнозування загрози хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних інцидентів. Вимоги до системи». ПТКП 10-25 (148). STANAG 2497. Ed. 6/AEP-45. «WARNING AND REPORTING AND HAZARD PREDICTION OF CHEMICAL, BIOLOGICAL, RADIOLOGICAL AND NUCLEAR INCIDENTS (REFERENCE MANUAL)» : затв. наказом Командувача Сил підтримки Збройних Сил України від 20.04.2023 р. № 35а. URL: <https://sprotyvg7.com.ua/wp-content/uploads/2023/06/%D1%85%D1%96%D0%BC-%D1%8F%D0%B4%D0%B5%D1%80.pdf>.
9. Про затвердження Інструкції з функціонування системи попередження й оповіщення про хімічну, біологічну, радіологічну та ядерну

загрозу (інцидент) у системі Міністерства оборони України : Наказ Міністерства оборони України від 22.03.2023 р. № 152. URL: <https://www.mil.gov.ua/ministry/normativno-pravova-baza/nakazi-ministra-oboroni-ukraini/nakazi-ministerstva-oboroni-ukraini-za-2023-rik.html>.

10. Про затвердження Нормативів з радіаційного, хімічного, біологічного захисту для військових частин, військових навчальних закладів, установ та організацій Міністерства оборони України та Збройних Сил України : спільний наказ Міністерства оборони України та Начальника Генерального штабу Збройних Сил України від 09.02.2018 р. № 55.

11. Про прийняття національних стандартів : Наказ Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 26.03.2019 р. № 76. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0076774-19#Text>.

Література

Основна література

1. Бойове застосування підрозділів військ радіаційного, хімічного, біологічного захисту : навч. посіб. / В. Є. Гайдабука, С. А. Писарев, В. В. Марущенко та ін. Київ : КНТ, 2022. 182 с.

2. Бойовий статут Сухопутних військ «ХБРЯ захист Сухопутних військ Збройних Сил України». Київ, 2020. 131 с.

3. Гайдарь С. П., Мартинюк І. М., Марущенко В. В., Сакун О. В. Захист від зброї масового ураження : навч. посіб. Харків : ФВП, 2011. 264 с.

4. Марущенко В. В., Писарев С. А., Сакун О. В. Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів : навч. посіб. Харків : ВІТВ НТУ «ХП», 2020. 380 с.

Додаткова література

1. Артюшенко О. В., Шевцов А. Л. Актуальні питання застосування вогнеметних підрозділів у сучасному бою. *Науковий вісник Національної академії Служби безпеки України*. 2022. № 83. С. 3–8.

2. Матикін О. В., Марущенко В. В., Гайдабука В. Є. Підготовка вогнеметника : навч.-метод. посіб. Харків : ВІТВ НТУ «ХП», 2019. 100 с.
3. STANAG 2451 «ALLIED JOINT DOCTRINE FOR CHEMICAL, BIOLOGICAL, RADIOLOGICAL AND NUCLEAR DEFENCE – AJP-3.8 EDITION A» (Союзна спільна доктрина з РХБЯ захисту).
4. STANAG 1379 NATO «RADHAZ WARNING SIGN – AЕСР-03 EDITION A» (Попереджувальний знак НАТО про радіаційну загрозу).
5. STANAG 2515 «COLLECTIVE PROTECTION IN A CHEMICAL, BIOLOGICAL, RADIOLOGICAL AND NUCLEAR ENVIRONMENT (COLPRO) – АТР-70 EDITION A» (Колективний радіаційний, хімічний, біологічний та ядерний захист (COLPRO)).
6. STANAG 2582 «ENVIRONMENTAL PROTECTION BEST PRACTICES AND STANDARDS FOR MILITARY CAMPS IN NATO OPERATIONS – АЕРР-2 EDITION A» (Кращі практики та стандарти захисту довкілля для раціонального використання у військових базових таборах під час операцій НАТО).
7. STANAG 2583 «ENVIRONMENTAL MANAGEMENT SYSTEM IN NATO MILITARY ACTIVITIES – АЕРР-3 EDITION A» (Системи екологічного менеджменту у військовій діяльності НАТО).
8. STANAG 7141 «JOINT NATO DOCTRINE FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION DURING NATOLED MILITARY ACTIVITIES – АЕРР-4 EDITION B» (Спільна доктрина НАТО щодо захисту довкілля під час військових заходів під проводом НАТО).
9. STANAG 6500 «NATO CAMP ENVIRONMENTAL FILE DURING NATO-LED OPERATIONS – АЕРР-6 EDITION B» (Ведення екологічного паспорту базових таборів під час операцій під проводом НАТО).

Інтернет-ресурси:

Офіційний веб-портал Міністерства оборони України. URL: <https://www.mil.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Збройних Сил України. URL:
<https://www.zsu.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Радон. URL: <https://radon.net.ua/>

Курс захисту від зброї масового ураження. URL:
https://sprotyvg7.com.ua/lessons/safe_tocsic

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри загальновійськових дисциплін Військово-юридичного інституту.
<https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/555-kafedry-viiskovoiurydychnoho-instytutu.html>

НЕІК

Електронний курс на порталі навчальних електронних інформаційних комплексів «НЕІК» 262 ПД «Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів (у тому числі екологія)».
<https://neik.nlu.edu.ua/moodle/enrol/index.php?id=1171>